

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЛІСОВОГО І САДОВО-
ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА**

КАФЕДРА ЛІСІВНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

ННІ лісового і садово-паркового
господарства 11. 06. 2026 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ І СВІТУ»**

Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»
Спеціальність Н4 «Лісове господарство»
Освітня програма «Лісове господарство»
Навчально-науковий інститут лісового і садово-паркового господарства
Розробники: асистент, доктор філософії Гуржій Р. В., к. с.-г. н., доц. Білоус В. М.
доц., канд. біол. н. Смаголь В. М.

Київ – 2026 р.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МИСЛИВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ І СВІТУ»

Метою вивчення дисципліни є оволодіння методами вивчення, сталого управління та збереження мисливських ресурсів, ознайомлення зі світовими тенденціями розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства. Завданням дисципліни є оволодіння студентами теоретичних положень та практичних навичок з: зоогеографічних особливостей і відмінностей континентів і островів; опису ареалів тварин; застосування зоогеографічних для управління популяціями диких тварин, акліматизації та реакліматизації, створення живих зооколекцій.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	Н4 «Лісове господарство»	
Освітня програма	Лісове господарство	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4,0	
Кількість змістових модулів	2	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Курс (рік підготовки)	2026-2027 (3)	2026-2027 (3)
Семестр	6	6
Лекційні заняття	15 год.	8 год.
Практичні заняття	30 год.	8 год.
Самостійна робота	75 год.	104 год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3 год.	

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: оволодіння методами вивчення, сталого управління та збереження мисливських ресурсів, ознайомлення зі світовими тенденціями розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства.

Завдання: оволодіння студентами теоретичних положень та практичних навичок: зоогеографічних особливостей і відмінностей континентів і островів; опису ареалів тварин; застосування зоогеографічних для управління популяціями диких тварин, акліматизації та реакліматизації, створення живих зооколекцій. Навчитися: організовувати роботу з охорони, підтримання чисельності та раціонального використання ресурсів мисливських тварин; визначати види мисливських тварин за зовнішніми ознаками та слідами життєдіяльності, статево-вікову структуру популяцій; визначати типи та категорії мисливських угідь, проводити їх оцінку; організовувати обліки чисельності мисливських тварин; визначати

показники оптимальної чисельності та щільності популяцій мисливських тварин;
Перелік освітніх компонент, які передують вивченню навчальної дисципліни: «Біологія лісових звірів та птахів», «Зоогеографічне та мисливськогосподарське районування», «Дендрологія», «Ботаніка», «Лісівництво» «Біотехнія».

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 08. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ЗК 10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

Фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК 08. Здатність вирішувати поставлені завдання з мисливства та забезпечувати ведення мисливського господарства в лісовому фонді.

СК 12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому, регіональному, національному і глобальному рівнях.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 04. Володіти базовими гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями для вирішення завдань з організації та ведення лісового господарства;

РН 05. Розуміти і застосовувати особливості процесів росту і розвитку лісових насаджень, теорії та принципи ведення лісового і мисливського господарства для вирішення завдань професійної діяльності;

РН 07. Застосовувати законодавчі акти, нормативно-довідкові матеріали, організаційно-управлінську документацію з організації та ведення лісового і мисливського господарства, знання з економіки та права для забезпечення ефективної виробничої діяльності.

РН 08. Проектувати та організовувати ведення лісового та мисливського господарства відповідно до встановлених вимог;

РН 11. Оцінювати значимість отриманих результатів досліджень дерев, деревостанів, насаджень, лісових масивів і стану довкілля, стану мисливських тварин та їх кормової бази і робити аргументовані висновки;

2. ПРОГРАМА ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

– денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1.														
Тема 1. Вступна лекція. Історія та розвиток мисливствознавства.	1-2	16	2	2	-	-	12	-	1	-	-	-	-	-
Тема 2. Біологічні, екологічні та	3-4	15	2	2	-	-	12	-	1	1	-	-	-	-

етологічні особливості основних представників мисливської фауни.													
Тема 3. Мисливські угіддя. Біотехнічні заходи.	5-6	16	2	2	-	-	12	-	1	1	-	-	-
Тема 4. Інвентаризація мисливських ресурсів.	7-8	16	2	2	-	-	12	-	1	1	-	-	-
Разом за змістовим модулем 1	х	64	8	8	-	-	48	-	3	2	-	-	-
Змістовий модуль 2.													
Тема 5. Мисливське спорядження, мисливські трофеї, мисливське собаківництво.	9-10	18	2	2	-	-	14	-	1	1	-	-	-
Тема 6. Охорона мисливських ресурсів.	11-12	18	2	2	-	-	14	-	1	1	-	-	-
Тема 7. Раціональне використання мисливських ресурсів.	13-15	20	3	3	-	-	14	-	1	1	-	-	-
Разом за змістовим модулем 2	х	56	7	7	-	-	42	-	3	2	-	-	-
Усього годин	х	120	15	15	-	-	90	-	6	4	-	-	-

3. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1		
1.	Вступна лекція. Історія та розвиток мисливствознавства	2
2.	Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни	2
3.	Мисливські угіддя. Біотехнічні заходи	2
4.	Інвентаризація мисливських ресурсів	2
Змістовий модуль 2		
5.	Мисливське спорядження, мисливські трофеї, мисливське собаківництво	2
6.	Охорона мисливських ресурсів	2
7.	Раціональне використання мисливських ресурсів	3
Усього, год.		15

4. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Визначення оптимальної щільності та чисельності основних видів мисливських тварин.	2
2	Облік мисливських звірів і птахів.	2
3	Біотехнічні споруди у мисливському господарстві.	2
4	Проектування приміщень для утримування диких тварин.	2
5	Корми та підгодівля диких тварин в мисливському господарстві.	2
6	Типологія та бонітування мисливських угідь.	2
7	Мисливська зброя, боєприпаси та спорядження.	3
Всього:		15

5. ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
1	Історія розвитку мисливського господарства в Україні	10
2	Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни	15
3	Нормативно-правове регулювання мисливства в Україні	15
4	Особливості полювання на копитних	15
5	Особливості полювання на пернату дичину	10
6	Селекційний відстріл	10
7	Мисливське собаківництво	15
Всього:		90

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

- екзамен;
- усне або письмове опитування;
- модульні тести;
- реферати;
- захист практичних робіт.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);
- практичний метод (практичні заняття);
- метод проблемного навчання;
- метод проектного навчання;
- метод навчання через дослідження;
- робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування);
- відеометод (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

8. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання, балів
Змістовний модуль № 1 Різноманіття лісової фауни та лісова теріологія (ПРН: 4, 5)		
Лабораторна / практична 1. Визначення оптимальної щільності та чисельності основних видів мисливських тварин	Визначати показники оптимальної чисельності та щільності популяцій мисливських тварин	5
Лабораторна / практична 2. Облік мисливських звірів і птахів.	Навчитися організовувати обліки чисельності мисливських тварин	5
Лабораторна / практична 3. Біотехнічні споруди у мисливському господарстві	Розглянути класифікація біотехнічних заходів. Навчитися організовувати роботу з охорони, підтримання чисельності та раціонального використання ресурсів мисливських тварин	5
Лабораторна / практична 4. Проектування приміщень для утримання диких тварин	Визначення мінімальних розмірів утримання диких тварин у напіввільних умовах та утримання у штучно створених умовах	5
Самостійна робота 1. Історія розвитку мисливського господарства в Україні	Знати світові тенденції розвитку та впровадження прогресивного досвіду ведення мисливського господарства. Вміти аналізувати і досліджувати ведення мисливського господарства	5
Самостійна робота 2. Біологічні, екологічні та етологічні особливості основних представників мисливської фауни	Знати видовий склад мисливської фауни. Вміти самостійно визначати за біологічними, етологічними та екологічними особливостями основних представників мисливської фауни	5
Самостійна робота 3. Нормативно-правове регулювання мисливства в Україні	Знати комплекс заходів щодо охорони і збільшення чисельності корисних тварин у природних умовах. Вміти покращувати мисливські угіддя біотехнічними заходами	5
Самостійна робота 4. Нормативно-правове регулювання мисливства в Україні	Знати законодавчі акти по охороні тваринного світу, комплексні заходи, спрямовані на відтворення, збереження і поліпшення умов існування мисливських тварин. Вміти організовувати вольєрне розведення диких тварин	5
Модульна контрольна робота	Тестові завдання	60
Всього за модулем № 1		100
Змістовний модуль № 2 Різноманіття лісової фауни та лісова теріологія (ПРН: 7, 8, 11)		
Лабораторна / практична 5. Корми та підгодівля диких	Методи підгодівлі мисливських тварин. Основні корми для мисливських тварин. Поживність кормів. Створення кормових	10

тварин в мисливському господарстві	реміз і кормових полів. Викладання кормів в годівниці, на підгодівельному майданчику, кормових маршрутах і точках. Обсяг і тривалість підгодівлі. Потреба в кормах на підгодівельний період для різних видів мисливських тварин. Особливості підгодівлі різних представників мисливської фауни.	
Лабораторна / практична 6. Типологія та бонітування мисливських угідь	Навчитися визначати типи та категорії мисливських угідь, проводити їх оцінку	5
Лабораторна / практична 7. Мисливська зброя, боєприпаси та спорядження	Ознайомитись із історією розвитку вогнепальної мисливської зброї. Класифікацією сучасної мисливської зброї. Розглянути мисливські рушниці та гвинтівки: одно- й двоствольні, одно- й багатозарядні; малого, середнього і великого калібру. Рушниці з не відкидними і відкидними стволами. Комбіновані мисливські рушниці. Приладдя до мисливської зброї. Спорядження мисливських набоїв. Екіпірування мисливця.	10
Самостійна робота 5. Особливості полювання на пернату дичину	Знати контроль у галузі мисливського господарства та полювання, Вміти визначати ліміти використання мисливських тварин, терміни полювання, заборони щодо здійснення полювання	5
Самостійна робота 6. Селекційний відстріл	Знати основні критерії для визначення тварин, які підлягають селекційному відстрілу. Порядок видачі дозволів та бланків актів селекційного відстрілу. Знати порядок здійснення селекційного відстрілу	5
Самостійна робота 7. Мисливське собаківництво	Вивчити породи мисливських собак, особливості екстер'єру темпераменту та спеціалізації.	5
Модульна контрольна робота	Тестові завдання	60
Всього за модулем № 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний), за відсутності таких причин перескладання модулю (наприклад на вищу оцінку) відбувається тільки шляхом усного опитування студента.
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час здачі тестів модулів та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) та наявності індивідуального графіку навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із дирекцією інституту)

9. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn – <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/page/view.php?id=325929>;
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикум;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти;
- програма навчальної практики навчальної дисципліни.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Делеган І. В., Делеган І. І., Делеган І. І. Біологія лісових птахів і звірів. Львів: Поллі, 2005. 600 с.
2. Гайченко В. А., Царик Й. В. Екологія тварин: Навчальний посібник. Херсон : Олді-плюс, Київ : Ліра-К, 2012. 232 с.
3. Камінецький В. К., Бабіч О. Г., Смаголь В. М. Екологічні та господарські засади напіввільного розведення диких копитних (на прикладі спеціалізованих підприємств Державного управління справами Президента України). Монографія. ЗАТ «Миронівська друкарня», 2011. 154 с.
4. Корж О. П. Етологія тварин: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 236 с.
5. Бондаренко В. Д. Біотехнія: навч. Посібник. Ч. 1. Львів: ІЗМН, 1998. 200 с.; Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.
6. Бондаренко В. Д. Біотехнія: навч. Посібник. Ч. 2. Львів: ІЗМН, 2002. 352 с.
7. Бондаренко В. Д., Делеган І. В. Мисливствознавство. К.; РН МКВОб, 1993. 197 с.
8. Тищенко В.М., Гойчук А.Ф. Лісова зоологія. Робоча програма, методичні вказівки та контрольні завдання для студентів заочної форми навчання вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації ОКР «Бакалавр» напряму «Лісове і садово-паркове господарство». Київ : 2011. 38 с.
9. Гандзюра В. П. Екологія. К., 2002. 85 с.
10. Делеган І. В., Чернявський М. В., Феннич В. С. Перспективи розвитку мисливського господарства в Закарпатті (Практичні рекомендації щодо розвитку мисливського господарства

при запровадженні багатфункціонального, наближеного до природи ведення лісового господарства). Івано-Франковськ: Фоліант, 2007. 158 с.

11. Потіш Л.А., Фаринець С.І. Навчально-польова практика з зоології: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2013. 120 с.

12. Потіш Л.А. Птахи Закарпатської області (анотований список). Львів, 2009. 124 с.

13. Смаголь В.Н. Гаврись Г.Г. Зубр, *Bison bonasus* (Mammalia, Artiodactyla) в Україні: динаміка численності, розповсюдження, стації і лімітуючі фактори. Монографія. – К.: ТОВ «Велес», 2013. 128 с.

14. Царик Й.В., Яворський І.П., Шидловський І.В. Хребетні тварини західних областей України. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 52 с. 5.

15. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парнікоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцоконь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ, 2010. 80 с.

16. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] – <http://www.nbu.gov.ua>.

17. Законодавство України [Електронний ресурс] – <http://zakon.rada.gov.ua>.

18. Урядовий портал [Електронний ресурс] – <http://www.kmu.gov.ua/control/>

19. Український сервер мисливця – <http://www.uahunter.com.ua>

20. Український портал мисливця [Електронний ресурс] – <http://www.hunters.com.ua/blog/pomogaya-prirode>